

Obyčejní lidé

JANA SVOBODOVÁ, WEN HUI A KOL. / DIVADLO ARCHA / LIVING DANCE STUDIO – OBYČEJNÍ LIDÉ PREMIÉRY 22. A 23. 1. / 20.00

První premiéru roku je inscenace, která vznikla jako společný projekt Divadla Archa a nezávislého divadla Living Dance Studio v Pekingu. Inscenace porovnává reálné životní příběhy lidí v obou zemích. Jsou to příběhy plné tragických událostí, stejně jako velkých nadějí a falešných očekáváníí.

Dnešní Evropa vzhlíží k Číně jednou s obavami, podruhé s obdivem. Když se mluví o Číně, mluví se většinou o byznysu, trzích, cenách, clech, zboží, dovozu, vývozu a jen velmi málo o lidech. Tvůrci projektu si položili otázku, jaké jsou reálné osudy lidí, kteří žijí v Pekingu a Praze, co mají skutečně společného a v čem se liší?

Režie: Jana Svobodová a Wen Hui
Účinkují: Wen Hui, Vladimír Tůma, Jiang Fan, Philipp Schenker, Wen Luyuan, Jan Burian, Li Xinmin, Jaroslav Hrdlička a Pavel Kotlík
Dramaturgie: Ondřej Hrab
Dramaturgická spolupráce: Lonneke van Heugten a Carmen Mehnert

Inscenace vznikla v koprodukcí Divadla Archa a Evropského centra pro umění Hellerau, Drážďany v rámci kulturního projektu Theatron. **Premiérová představení** se konají v Praze 22. a 23. ledna 2017, následně v Drážďanech 27. a 28. ledna 2017 a v Brně 30. ledna 2017.

Fakta a souvislosti

Abychom téma inscenace Obyčejní lidé představili v širším kontextu, požádali jsme o rozhovor přední českou sinoložku a překladatelku z čínštiny Zuzanu Li.

Naše inscenace je založena na životních paralelách lidí u nás a v Číně. Vznikla na základě rozhovoru režisérky Jany Svobodové a choreografky Wen Hui, které když srovnávaly své životní osudy, pocítily, že k sobě mají hodně blízko. Vypadá to, že časová linka některých historických událostí v Číně a u nás je podobná. Je tomu skutečně tak?

Asi hodně záleží na generaci a na prostředí, ve kterém konkrétní jedinec žije. Srovnávat celou Čínu a celou Českou republiku by bylo

foto David Kummermann

zavádějící, ale když se jedná o člověka, jistě se mnohé paralely najdou. U nás nikdy všichni lidé na povel netavili ocel, heslo „poroučíme větru dešti“ ale známe z minulosti dobře, stejně jako utopický cíl předhonit USA a západní svět. V roce 1989 u nás padl režim a vláda komunistické strany, v Číně nikoliv, přesto obě společnosti zažily proměnu hospodářství z centrálně řízené státní ekonomiky na více či méně tržní ekonomiku, nástup komercializace, konzumerismu. Internet proměnil způsoby a možnosti komunikace, podobu diskurzu u nás i v Číně. Paralely vidím v jednotlivostech, trendech, dobových módách, ne v celku. V nejmenším mě neudivuje, že si česká a čínská umělkyně rozumí, že našly společnou řeč a mají podobné zážitky a osobní zkušenosti.

V posledních letech se proměnil jazyk čínské ideologie. Nezpůsobuje to určitá nedorozumění?

Vládnoucí Komunistická strana Číny se snaží udržet krok s dobou a najít slovník, který budou Číňané (vidíte, být to před padesáti lety, psalo by se „čínský lid“) přijímat. V té schopnosti přizpůsobit se je její síla. Nedorozumění může být způsobeno pouze tehdy, když příjemce přestane vnímat, že se jedná o řízený, dobře promyšlený ideologický slovník. Bývalý prezident Hu Jintao přišel s termínem „harmonické společnosti“, který je viditelně v přímém rozporu s Mao Zedongovou koncepcí nekončící revoluce a neustálého třídního boje. Lidé, kteří spolu žijí v harmonii, nebojují jeden s druhým, nestaví barikády, nehladají ve svém středu reakcionáře, neudávají si se. Když se ale slovo harmonie použije slovesně, „harmonizovat společnost“, pak už i my cítíme, že termín implikuje nějakou kontrolu seshora, že obsahuje i „být harmonizován“. Dnes Strana hovoří o udržitelném rozvoji, o zdravé prosperující společnosti, což také není slovník, který bychom si automaticky spojovali s komunistickou stranou.

Jaká je současná situace nezávislého umění v Číně ve srovnání s dobou před deseti, patnácti lety?

Mohu-li soudit z vlastní kusé zkušenosti, pak bych řekla, že nezávislá umělecká scéna už léta vzkvátá. Pořádají se divadelní a hudební festivaly, čtení, setkání básníků, nejrůznější klubové inscenace, celá řada umělců se úspěšně realizuje. Výtvarná scéna má obrovské zázemí, bohaté kupce doma i ve světě.

Jak vnímají současní Číňané svou vlastní nedávnou historii?

Osudově. Umělci hlavně starší a střední generace se snaží, v rámci možností, aby se nezapomnělo, především z obav, aby se krvavé momenty typu ozbrojených bojů mezi civilisty za Kulturní revoluce, posílání nedostatečně loajálních do převýchovných táborů nebo rozeznání demonstřujících studentů tanky z náměstí Nebeského klidu v noci z 3. na 4. června 1989 neopakovaly. Mladá generace však žije ve velmi odlišném světě a spíše má za to, že co bylo, bylo, dnes už je jiná doba.

Která témata jsou stále ještě tabu? O čem se smí mluvit? A kdy naopak je potřeba číst mezi řádky?

Myslím, že míra svobody projevu je v Číně větší, než si obecně představujeme. Hranice ale nejsou přesně vymezeny. Ze zákona je zakázáno vše, co by ohrozilo stabilitu státu (tedy i Strany) a společnosti, vyzrazení státního tajemství apod. Tabu je určitě otevřená konkrétní kritika nebo očeřňování nejvyššího vedení země. Citlivé a sledované jsou otázky národnostních menšin, hlavně Tibeťanů a Ujgurů. Velká část je pak na vůli konkrétních vykonavatelů kontroly, jestli to či ono budou posuzovat jako přestupek proti zájmům vlasti. V románu Čtyři knihy (česky 2013) je skvělá metafora: v tuhé době Velkého skoku se soutěží o nejlepší výrobek z oceli, protagonisté nominují v potu tváře vytavenou vysoce kvalitní pěticipou hvězdu a očekávají zasloužené prvenství, nakonec ale vyhráje z oceli vytavený čínský znak pro loajalitu, tradiční koncept věrnosti panovníkovi ztvárněný nad ideologickým symbolem komunismu.

Zuzanu Li se ptal Ondřej Hrab